

Сиротинський Микола Олегович

ст. гр. ФМНВ-21, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., ст. викладач Самольотов П.В.

НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Визначення оптимального обсягу державних видатків є одним із домінуючих чинників впливу на соціально-економічний розвиток суспільства. У кожній країні обсяг видатків державного бюджету залежить від історичних, соціальних та макроекономічних факторів.

Дослідження Державного бюджету України за 2014 – 2017 рр., дає можливість зробити висновок про те, що в останні роки спостерігається уповільнення темпів зростання видатків і, таким чином, актуалізує своє значення проблема оптимізації бюджетної політики держави.

Проаналізувавши роботи вітчизняних науковців з питань шляхів оптимізації державних витрат, ми дійшли висновку, що усі заходи можна поділити на організаційні та структурні.

Головне місце в процесі оптимізації державних видатків займають структурні заходи, до яких варто віднести:

– заходи у сфері економічної діяльності – збільшення видатків на розвиток державних підприємств. При цьому, першочергово повинні фінансуватись паливно-енергетичний комплекс, обробна промисловість та сільське господарство, що зумовлено сприятливими природно-кліматичними умовами та значним, у зв'язку з цим, експортним потенціалом. Окрім того, в процесі оптимізації бюджетної політики в Україні варто приділити увагу приватизації державного майна, що дасть можливість зменшити навантаження на державний бюджет;

– заходи у соціальній сфері – збільшення видатків на соціальну сферу (зміни рівня мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму), надання відстрочки/розстрочки сплати податків чи надання податкових пільг, підтримка проектів у сфері культури (для прикладу, у Європі надходження від продажу культурного продукту становлять близько 30% державних надходжень [2]), недержавних організацій;

– заходи у сфері управління – зменшення видатків на утримання органів державної влади, прокуратури.

Отже, зменшення видатків на управління дасть можливість збільшити фінансування соціальної сфери та економіки. Водночас, наведені вище заходи забезпечать оптимізацію видатків державного бюджету, але вони не в змозі на сто відсотків забезпечити раціональне витрачання державних коштів.

В Україні найбільш проблемною ланкою вважається соціальна сфера. Адже такі установи як школи, інтернати та лікарні не є прибутковими. Щоразу, коли постає питання про недофінансування соціальних зобов'язань, здійснюється або скорочення персоналу, або відміна конкретної соціальної програми. Та це не завжди коректно, адже затримка допомоги по безробіттю або заробітної плати працівникам бюджетних установ не є підставою для скорочення і недофінансування в майбутньому чи відмови від них взагалі. Тому, певні соціальні зобов'язання варто розглядати як певні орієнтири, які будуть виконані лише при сприятливому економічному стані.

Разом з тим, враховуючи обмеженість бюджетних ресурсів, вирішити усі проблеми в соціальній сфері та економіці практично неможливо. Тому, потрібно здійснювати вибір пріоритетних завдань, які потребують першочергової уваги. Тобто, у кожному як національному, так і регіональному проекті, потрібно чітко сформулювати цілі та критерії досягнення. Запровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки, дасть можливість без ризику для економіки збільшити видатки на соціальне забезпечення. Адже більша частина соціальних видатків буде спрямовуватися на забезпечення економічного розвитку та оптимального відтворення людського капіталу [2].

Досягнути оптимального обсягу державних видатків можливо при наявності законодавчої бази, чинність якої не призводить до збільшення державних витрат. Прикладом служить прийнятий закон про підвищення заробітної плати державним службовцям [2]. Такі закони повинні прийматися тільки при наявності відповідних коштів. Також, одним із способів обмеження зростання видатків є встановлення часу дії державних програм. Тобто, прийняття нових програм має супроводжуватися одночасно із зазначенням дати її завершення. Водночас, при обмежених бюджетних ресурсах, вирішити всі проблеми соціального та економічного забезпечення неможливо. Потрібно, в першу чергу, виділяти кошти, на ті заходи, які потребують першочергової уваги.

Використовуючи досвід розвинених країн, одним із джерел фінансування видатків є спонсорство та меценатство. Для України благодійність є новим явищем. Її можна розглядати як інвестування у соціальну сферу, а також –некомерційну діяльність (неприбуткову діяльність окремих осіб або цілих організацій).

Разом з тим, головним моментом реформування видаткової частини державного бюджету є не тільки скорочення витрат, а й збільшення доходів. При цьому, збільшувати доходи не потрібно за допомогою адміністративного тиску, потрібно створити стимул для сплати податків. Потрібно скоротити податкові пільги, але щоб це не стало тягарем для

платників податків. Адже надання податкових пільг для одних платників, зумовлює посилення податкового тягара на інших, що, в свою чергу, зумовлює приховування доходів від оподаткування. Одержання податкових пільг має, в першу чергу, залежати від виду діяльності та її корисності і важливості для суспільства.

Окрім того, потрібно створити відповідну систему формування державного бюджету, яка б могла зацікавити як органи влади, так і виробників збільшувати доходи та ефективно їх використовувати. Для цього потрібна податкова реформа, внаслідок якої будуть встановлені нові ставки податку.

Водночас, крім проблеми фінансування соціальних програм, існує проблема фінансування державного боргу. Наявність боргу не вважається негативним явищем, адже багато високорозвинених країн мають значні боргові зобов'язання. Та ці держави ведуть чіткий контроль державних позик і методів їх покриття. Для України характерне стрімке збільшення державного боргу без чіткого пошуку джерел його покриття. Це призводить до пришвидшення інфляційних процесів, нестабільності грошових потоків і як наслідок – дестабілізації економіки.

Для оптимізації державних видатків в Україні доцільно провести наступні заходи:

- реформування системи державного контролю в процесі використання бюджетних коштів. Виділяючи міжбюджетні трансферти регіонам, спочатку потрібно перевірити чи ефективно вони були використані у минулі роки. При неефективному використанні наданих трансфертів, недоцільно надавати регіону допомогу;

- узгодження Бюджетного та Податкового кодексів України, зменшення до мінімуму кількості змін до законів протягом бюджетного року;

- реформування систему бюджетного прогнозування з урахуванням досвіду Швеції, Австрії, Австралії та США. Досвід високорозвинених країн надасть можливість розробити дієву бюджетну та фіскальну політику, що сприятиме оптимізації державних видатків;

- подальше проведення бюджетної децентралізації, що здійснюється в Україні з 2015 р. Разом з тим, успіх французької децентралізації доводить, що економічного розвитку місцевого самоврядування можливо досягнути лише досягнувши консенсусу політичних лідерів та схвалення реформи громадянами. Децентралізовані рівні управління здобули більшу автономію і стали відповідальнішими за свої дії, а надання публічних послуг населенню стало ще ефективнішими [4]. Територіальні колективи мають право приймати рішення в межах компетенції, вільно управляти виборними радами і володіти регламентарною владою. Однак, надання

місцевим бюджетам додаткових повноважень не тільки не дало змоги для повноцінного фінансування власних видатків, але й додало додаткових зобов'язань, які раніше виконувала центральна влада [5].

Література:

1. Інформація щодо виконання Державного бюджету України за 2017 рік. URL: <http://www.ac-rada.gov.ua>.

2. Бюджетна система : інтегр. навч. комплекс / під ред. Л.О. Омелянович. Донецьк: ДонНУЕТ, 2008. 237 с.

3. Павлюк К.В. Видатки бюджетів на розвиток людського капіталу як чинник економічного зростання. *Фінанси України*. 2006. № 9. С. 30 – 46.

4. Кодацький В. Щодо питання поліпшення використання державних ресурсів. *Економіка України*. 2007. № 2. С.85 – 87.

5. Жибер Т.В. Удосконалення процесу бюджетування в Україні. *Фінанси України*. 2009. № 8. С. 76 – 81.

6. Телюк К. Формування та місце видатків державного бюджету в управлінні державними фінансами. *Регіональна економіка*. 2006. № 1. С. 135 – 140.

7. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень : монографія / С.І. Юрій, В.Г. Дем'янишин, О.П. Кириленко та ін. ; за ред. С.І. Юрія, В. Г. Дем'янишина. Тернопіль : Економічна думка, 2012. 376 с.

Сімків Христина Богданівна

ст. гр. Фзмі-21, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Карпшин Н.І.

СОЦІАЛЬНІ ВИДАТКИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сучасний період розвитку України характеризується розгортанням процесів реалізації реформ фінансової децентралізації, а також комплексу секторальних реформ, спрямованих на посилення спроможності територіальних громад. На сьогоднішній день першочерговою проблемою бюджетного фінансування соціальної сфери як невід'ємної складової соціально-економічного розвитку України є недостатній рівень фінансування видатків соціального спрямування з бюджетів різних рівнів.

Проаналізувавши фінансування соціальної сфери на місцевих та державному рівнях, необхідно зазначити, що за 2010-2017 рр. найбільший обсяг коштів спрямовувався на фінансування освіти, соціальний захист та медицину.